



НАВЧАЛЬНО - НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
АГРОТЕХНОЛОГІЙ, СЕЛЕКЦІЇ ТА
ЕКОЛОГІЇ

ПДАУ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології

Кафедра селекції, насінництва і генетики

**МАТЕРІАЛИ ІV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

**“СУЧАСНІ НАПРЯМИ ТА ДОСЯГНЕННЯ
СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР”**

м. Полтава, 31 березня 2026 р.

УДК 631.527: 631.53

Сучасні напрями та досягнення селекції і насінництва сільськогосподарських культур: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (31 березня 2026 року) / Редкол.: М.М. Маренич (відп. ред.) та ін. Полтава: ПДАУ, 2026. 176 с.

У збірнику тез наведено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету, а також здобувачів та науковців науково-дослідних установ НААНУ та закладів вищої освіти МОН України.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Маренич М.М. – директор навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Юрченко С.О. – завідувач кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Тищенко В.М. – професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Білявська Л.Г. – професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Кулик М.І. – професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Шокало Н.С. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Баган А.В. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Рибальченко А.М. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Криворучко Л.М. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Барат Ю.М. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент.

Рекомендовано до друку засіданням вченої ради Навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології ПДАУ, протокол № 9 від 27 квітня 2026 року.

Горбачова С. М., Горлачова О. В., Пономаренко Н. С. РЕЗУЛЬТАТИ СЕЛЕКЦІЇ ПРОСА НА СТІЙКІСТЬ ДО ПОСУХИ ТА ВИСОКУ ПРОДУКТИВНІСТЬ І ЯКІСТЬ	43
Філоненко С. В., Крупський В. К., Беззубенко Я. О. ОПТИМІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ НАСІННИКІВ БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ ЗА ВПРОВАДЖЕННЯ РІЗНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ЕЛЕМЕНТІВ	45
Nazarenko M. M., Izhboldin O. O. GENOTYPE VARIATION OF WINTER WHEAT YIELD	48
Nazarenko M. M., Okselenko O. M. EVALUATION OF POSITIVE CHANGES IN WINTER WHEAT VARIETIES UNDER DAB ACTION	51
Nazarenko M. M. INFLUENCE OF ENVIRONMENT ON WINTER WHEAT PRODUCTIVITY	54
Солонечна О. В. ВИХІДНИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ СЕЛЕКЦІЇ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗА СТІЙКІСТЮ ДО ВИЛЯГАННЯ	57
Тромсюк В. Д. СЕЛЕКЦІЯ ТРИТИКАЛЕ ОЗИМОГО НА ПІДВИЩЕННЯ ВИХОДУ СУХОЇ РЕЧОВИНИ ЗЕЛЕНОЇ МАСИ	60
Філоненко С. В., Жидок В. В., Сливний П. Ю. ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕГУЛЮВАННЯ МІКРОЕЛЕМЕНТНОГО ЖИВЛЕННЯ НАСІННЄВИХ РОСЛИН БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ	62
Жук О. І. РЕАЛІЗАЦІЯ ПОТЕНЦІАЛУ ВРОЖАЙНОСТІ СОРТІВ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ ЗА ПОГОДНИХ УМОВ РОКУ	65
Юрченко С. О., Демченко А. О. КРИТЕРІЇ ДОБОРУ СОРТІВ І ГІБРИДІВ СОЛОДКОГО ПЕРЦЮ (<i>CAPRICUM ANNUUM L.</i>) ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ЗАХИЩЕНОГО ҐРУНТУ	68
Юрченко С. О., Єфімовський Д. О. ФОРМУВАННЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ ПОСІВНИХ ЯКОСТЕЙ НАСІННЯ СОЇ	72
Коваленко Н. П., Поспєлова Г. Д., Шерстюк О. Л. ТРАНСФОРМАЦІЯ СЕЛЕКЦІЙНИХ ПРІОРИТЕТІВ РОДУ <i>ROSA L.</i> : ВІД ЕСТЕТИЧНОГО ДОМІНАНТУ ДО БІОЛОГІЧНОЇ ТА КЛІМАТИЧНОЇ РЕЗИСТЕНТНОСТІ	74
Юрченко С. О., Лагута А. І. ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СОРТОВОГО СКЛАДУ ПОМІДОРА ЇСТІВНОГО (<i>Solanum lycopersicum L.</i>) ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ЗИМОВИХ ТЕПЛИЦЬ	78

та передпосівної підготовки дозволяє зберегти посівні властивості, підвищити польову схожість і забезпечити ефективне використання сортового потенціалу.

Список літературних джерел

1. Бабич А. Стан та перспективи виробництва сої в Україні. Аграрний тиждень. Україна. 2011. № 40. С. 10 ; № 41. С. 14.
2. ДСТУ 4964:2008 Соя. Технічні умови.[Електронний ресурс]: Режим доступу:http://ktd.ck.ua/wp-content/uploads/2017/02/dstu4964_2008_soya.pdf
3. Кириченко В. В., Рябуха С. С., Кобизєва Л. Н., Посилаєва О. О., Чернишенко П. В. Соя (*Glycine max (L.) Merr.*) . монографія / НААН, Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва . Х., 2016. 400 с.
4. Новицька Н. В., Степаненко Ю. Вплив умов зберігання на якість насіння польових культур. Насінництво, ринок сортів та насіння. с.157-158. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://confer.uisr.sops.gov.ua>
5. Сергієнко В.Г., Миколаєвський В.П., Козаренко Д.О. Вплив обробки насіння на розвиток рослин та продуктивність сої. *Карантин і захист рослин*. 2015. № 5. С. 4–7
6. Юрченко С. О., Литвин Н.Л., Гнилосир П.М. Вплив терміну зберігання насіння на урожайність сортів сої. Актуальні напрями та проблематика у технологіях вирощування продукції рослинництва: матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (25 листопада 2025 року, м. Полтава). / Редкол.: В.В. Гангур (відп. ред.) та ін. Полтава: ПДАУ, 2025. С 109-111.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СЕЛЕКЦІЙНИХ ПРІОРИТЕТІВ РОДУ *ROSA L.*: ВІД ЕСТЕТИЧНОГО ДОМІНАНТУ ДО БІОЛОГІЧНОЇ ТА КЛІМАТИЧНОЇ РЕЗИСТЕНТНОСТІ

Коваленко Н. П., доцент кафедри захист рослин, к. с.-г. н., доцент
Поспєлова Г. Д., доцент кафедри захист рослин, к. с.-г. н., доцент
Шерстюк О. Л., асистент кафедри захист рослин

Полтавський державний аграрний університет

Троянда є однією з найважливіших декоративних культур у світі. Різноманітність форми, кольору, аромату та архітектури рослин, що демонструє рід *Rosa*, робить її найпопулярнішою декоративною рослиною [2, 8]. У сучасному промисловому квітникарстві та ландшафтній архітектурі троянди класифікують за трьома основними функціональними категоріями: садові (ландшафтні), горщикові (інтер'єрні) та зрізочні (для закритого ґрунту). Попри специфічність критеріїв відбору для кожної з цих груп, високі декоративні

показники залишаються їхньою фундаментальною спільною характеристикою, що визначає комерційний успіх сорту.

До другої половини ХХ століття селекційні програми провідних світових оригінаторів базувалися переважно на естетичній парадигмі. Головним вектором роботи було вдосконалення візуальних параметрів: досягнення ідеальної бокалоподібної форми квітки, збільшення кількості пелюсток (махровості), пошук унікальних колірних відтінків та інтенсифікація аромату [5, 6, 7]. У цей період такі критично важливі біологічні ознаки, як вегетативна потужність, зимостійкість та імунорезистентність до патогенів, часто розглядалися як вторинні. Для зрізочних сортів додатковими пріоритетами були довжина та міцність квітконосу, відсутність шипів та тривалість життя квітки у вазі. Проте ігнорування природної витривалості призвело до створення великої кількості сортів, які потребували інтенсивного хімічного захисту та специфічних умов догляду.

На сучасному етапі розвитку декоративного садівництва спостерігається перехід до багатофакторної моделі оцінки генотипів. Естетичні параметри тепер розглядаються в нерозривному зв'язку з технологічними та адаптивними критеріями. Особливої актуальності набуває здатність сортів до ефективного розмноження, зокрема висока приживлюваність при зеленому живцюванні (перехід на власнокореневу культуру), що спрощує технологію виробництва садивного матеріалу. Крім того, дедалі важливішими стають сила росту та толерантність до абіотичних стресорів – критично низьких температур взимку, тривалої гіпертермії та дефіциту вологи в літній період [3, 5].

Біотичний стрес, спричинений патогенною мікрофлорою, залишається головним лімітуючим фактором у культивуванні троянд, особливо в умовах муніципального озеленення. Найбільш шкодочинним захворюванням асиміляційного апарату, що має глобальне поширення, є чорна плямистість, збудником якої є гемібіотрофний гриб *Diplocarpon rosae* Wolf [9]. Патогенез хвороби супроводжується формуванням характерних некрозів на верхній стороні листової пластинки, що призводить до хлорозу та передчасної дефоліації.

Сильна інфекція суттєво знижує інтенсивність фотосинтезу та енергетичний потенціал рослин, роблячи їх вразливими до супутніх стрес-факторів, що в результаті може призвести до повної втрати декоративності або загибелі генотипу [4]. Традиційні методи контролю за допомогою фунгіцидів наразі стикаються з серйозними перепонами: від зростаючої резистентності популяцій грибів до законодавчих обмежень.

Сучасні тенденції в країнах Європейського Союзу, закріплені Директивою 2009/128/ЄС, спрямовані на сталий розвиток та агроекологічний перехід. Наприклад, у Франції в межах програм "Есоphyto" використання пестицидів у громадських парках заборонено з 2017 року, а в приватних садах – з 2019 року. Це створило радикально нові умови для селекціонерів: стійкість до хвороб стала не просто бажаною рисою, а критичною вимогою ринку [3, 7].

Споживачі все частіше надають перевагу «розумним» садам, що потребують мінімального втручання та нульового використання агрохімікатів [5].

Сучасна селекція троянд (genus *Rosa*) зазнала фундаментальної трансформації, перейшовши від пріоритету суто декоративних якостей до комплексної оцінки біологічної стійкості та екологічної адаптивності. Вона базується на інтеграції генів стійкості до екстремальних температур, посухи та специфічних патогенів від дикорослих видів (*Rosa rugosa*, *Rosa spinosissima*, *Rosa persica*) до культурних сортів. Це надзвичайно складний процес, де шлях від запилення до комерційного релізу сорту триває в середньому 10-12 років для садових троянд і 4-6 років для зрізочних сортів. Сьогодні провідні світові селекційні компанії (David Austin, Kordes, Meilland, Tantau) орієнтуються на створення «екосистемних» троянд – сортів, які поєднують у собі естетику старовинних троянд із витривалістю та безперервним цвітінням сучасних гібридів.

Найбільш критичним викликом для сучасних селекціонерів є розвиток стійкості до основних грибкових захворювань, зокрема чорної плямистості (*Diplocarpon rosae*), борошнистої роси (*Sphaerotheca pannosa*) та іржі (*Phragmidium mucronatum*) [1, 2]. Це зумовлено глобальним трендом на зниження використання хімічних пестицидів у садівництві та муніципальному озелененні.

Ключовими напрямками на період 2025-2030 років є:

1. Генетична фітопатологія: Фокус на повній відмові від фунгіцидів завдяки сортам з імунітетом, підтвердженим сертифікацією ADR (Allgemeine Deutsche Rosenneuheitenprüfung).

2. Кліматична резистентність: Розробка генотипів, здатних регулювати транспірацію через оптимізовану структуру продихів, що забезпечує виживання в умовах температурних аномалій.

3. Екосистемна функціональність: Селекція сортів "insect-friendly", які приваблюють запилювачів та підтримують міське біорізноманіття. Ознаки декоративності тепер включають і зимовий період (наявність яскравих плодів – гіпсіриїв) [6].

4. Економічна оптимізація: Пріоритет на самоочисні сорти, що самостійно скидають перецвілі пелюстки, та низьковимогливі культивари, що мінімізують витрати на експлуатацію зелених зон.

Отже, сучасні критерії селекції троянд еволюціонували від суто естетичних показників до комплексної моделі біологічної стійкості. Для фахівців галузі в Україні пріоритетною стратегією є використання інтродукованих сортів останніх поколінь, які пройшли суворі випробування на інфекційних фонах та адаптовані до змін клімату. Це єдиний шлях до створення сталих, екологічно безпечних та візуально досконалих ландшафтних об'єктів.

Список літературних джерел

1. Коваленко Н. П., Поспелова Г. Д., Нечипоренко Н. І., Шерстюк О. Л. Основні напрямки використання та селекції *Gladiolus*. *Матеріали*

наукової конференції професорсько-викладацького складу Полтавського державного аграрного університету за результатами науково-дослідної роботи 2021-2022 років (м. Полтава, 17-18 травня 2023 року). Полтава, 2023. С. 119-121.

2. Коваленко Н. П., Поспелова Г. Д., Реута О. О. Біологічні та екологічні чинники розвитку чорної плямистості (*Marssonina rosae* (Lib.) Diet.) троянд. *Сучасні аспекти і технології у захисті рослин: матеріали VII Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф.*(м. Полтава, 25 листопада 2025 р.). Полтава: ПДАУ, 2025. 165 с. С. 50-
3. Chavez DE, Palma MA, Byrne DH, Hall CR, Ribera LA (2020) Willingness to Pay for Rose Attributes: Helping Provide Consumer Orientation to Breeding Programs. *Journal of Agricultural and Applied Economics* 52: 1-15.
4. Gachomo EW, Kotchoni SO (2007) Detailed description of developmental growth stages of *Diplocarpon rosae* in *Rosa*: a core building block for efficient disease management. *Annals of Applied Biology* 151: 233-243.
5. Leus L., Van Laere K., De Riek J., Van Huylenbroeck J. (2018) Rose. In J. Van Huylenbroeck, ed, *Ornamental Crops*. Springer International Publishing, Cham, pp. 719-767.
6. Smulders MJM, Arens P., Bourke P.M., Debener T., Linde M., Riek J.D., Leus L., Ruttink T., Baudino S., Hibrant Saint-Oyant L., et al (2019) In the name of the rose: a roadmap for rose research in the genome era. *Hortic Res* 6: 65/
7. Waliczek T.M., Byrne D.H., Holeman D.J. (2015) Growers and consumers knowledge, attitudes and opinions regarding roses available for purchase. *Acta Horticulturae*. 235-239.
8. Whitaker V.M., Hokanson S.C. (2009) Breeding Roses for Disease Resistance. In J Janick, ed, *Plant Breeding Reviews*, Wiley-Blackwell. P. 277-324.
9. Wolf F.A. (1912) The Perfect Stage of *Actinonema rosae*. *Botanical Gazette* 54: 218-234.